

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کار آفرینی و پایداری

به سوی کار آفرینی پایدار

دکتر غلامحسین عبدالله زاده

دانشیار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

دکتر علی مبینی دهکردی

دانشیار دانشگاه تهران

دکتر محمد شریف شریف زاده

دانشیار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

دکتر مرتضی اکبری

استادیار دانشگاه تهران

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور	کارآفرینی و پایداری: به سوی کارآفرینی پایدار / تالیف محمدشریف شریفزاده ... [و دیگران].
مشخصات نشر	تهران: سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	ف، ۵۶۰ ص: مصور، جدول.
شابک	978-600-133-252-4
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	تألیف محمدشریف شریفزاده، غلامحسین عبداللهزاده، مرتضی اکبری، علی مبینی دهکردی.
یادداشت	کتابنامه: ص. [۵۴۳] - ۵۴۵.
عنوان دیگر	به سوی کارآفرینی پایدار.
موضوع	کارآفرینی
موضوع	Entrepreneurship
موضوع	توسعه پایدار
موضوع	Sustainable development
شناسه افزوده	شریفزاده، محمدشریف، ۱۳۵۶ -
شناسه داده	سازمان جهاد دانشگاهی تهران. انتشارات
ردیف ملی کسره	HB ۶۱۵/۷۱۷۲۶ ۱۳۹۵
رده نشر دیویی	۳۳۸/۰۴
شماره کتابشناسی	۵۵۲۲۲۵۵

این کتاب مورخ ۱۳۹۵/۱۰/۱۱ پس از بازگری، دلی و ارزیابی علمی در انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران، مجوز چاپ و انتشار دریافت کرده است



کارآفرینی و پایداری: به سوی کارآفرینی پایدار

نویسندگان: محمدشریف شریفزاده، غلامحسین عبداللهزاده، مرتضی اکبری، علی مبینی دهکردی

ناشر: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ناژو
طراح جلد: سعید صحابی
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۵

ISBN: 978-600-133-252-4

<http://jahat.ir>

en.jahat@gmail.com

خانه کتاب دانشگاه: ۶۶۹۷۳۴۲۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۲۵۲-۴

شانی: تهران - صندوق پستی ۱۸۶ - ۱۳۱۴۵

ف: ۶۶۹۵۵۷۵۳ - تلفکس: ۶۶۹۵۴۳۶۸

ف: مراکز پخش: ۶۶۴۹۰۷۴۰ - ۶۶۴۹۰۷۴۲

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، کپی، تکثیر، پخش یا به هر روش دیگری از آن استفاده کند، مجرم است.

«ويزكهم و يعلمهم الكتاب و الحكمة»

مقدمه ناشر

ایران امروز در اشتیاق توسعه و استقلال، گامهای محکم و استواری برمی‌دارد. همه روزه در گوشه و کنار میهن ما جوانه‌های خود کفایی علمی و فنی رخ نموده و با عنایت و یاری خداوند متعال و در سایه تلاش و کوشش جامعه علمی و دانشگاهی حرکت به سوی مرزهای دانش شتاب بیشتری را بخود می‌گیرد. خدای را شکر می‌گوییم که این فرصت را به ما ارزانی داشته تا گامهایی هر چند کوچک در راه رشد و نشر دستاوردهای علمی و فرهنگی کشور برداریم، باشد تا با یاری خداوند متعال و در پرتو همت اندیشمندان، نویسندگان، مترجمان و متخصصان مومن و متعهد بتوانیم در اعلاء علمی کشور عزیزمان ایران سهمی داشته باشیم.

انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی «شگاه» در راستای وظایف خویش و به منظور نیل به اهداف علمی- فرهنگی نظام جمهوری اسلامی، مبادرت به انتشار آثار ارزشمند و مورد نیاز علمی و دانشگاهی می‌نماید. در این راه از کلیه استادان، پژوهشگران، صاحبان قلم و اندیشه دعوت به مشارکت و همکاری می‌گردد.

فهرست مطالب

ه	فهرست مطالب
ط	فهرست جداول
ک	فهرست اشکال
ن	پیش گفتار

۱	فصل اول: اکادمي انتقادی مفهوم و اندیشه توسعه به عنوان مجرا و محمل کارآفرینی
۱	معرفی فصل
۱	پیدایش اندیشه توسعه
۸	مفهوم توسعه
۳	رویکردهای مختلف به توسعه
۸	ابعاد توسعه
۸	الف. رشد و توسعه
۱	ب. رویکرد اقتصادی به توسعه: توسعه اقتصادی
۵	ت. رویکرد انسانی به توسعه: توسعه انسانی
۰	ث. رویکرد اخلاقی به توسعه: اخلاقیات توسعه
۱	ج. رویکرد نهادی به توسعه: توسعه نهادی
۰	ح. رویکرد ایدئولوژیک به توسعه: نقد مفهوم و اندیشه توسعه

۵	فصل دوم: سیر تاریخی، چشم انداز کنونی و چالش های آینده توسعه پایدار: بازشناسی اصول و ارزش های پایداری برای توسعه کارآفرینی
۵	معرفی فصل
۶	شکل گیری اندیشه توسعه پایدار
۸	مفهوم و تعریف پایداری و توسعه پایدار
۸	الف. مفهوم پایداری
۴	ب. تعریف توسعه پایدار
۸	اصول توسعه پایدار
۱	اهداف توسعه پایدار
۶	ابعاد توسعه پایدار مانند فرآیند ترکیب هم افزای سرمایه های چندگانه

۱۱۴	ابعاد توسعه پایدار.....
۱۱۴	الف. بُعد زیست‌محیطی - بوم‌شناختی توسعه پایدار: پایداری اکولوژیکی.....
۱۱۵	ب. بُعد اقتصادی توسعه پایدار: پایداری اقتصادی.....
۱۱۷	ت. بُعد انسانی - اجتماعی توسعه پایدار: پایداری اجتماعی.....
۱۱۹	ث. بُعد فرهنگی توسعه پایدار: پایداری فرهنگی.....
۱۲۱	ج. بُعد آمیشتی توسعه پایدار: پایداری فضایی - مکانی.....
۱۲۱	ح. بُعد نهادی توسعه پایدار: پایداری نهادی در پرتو حکمرانی.....
۱۲۹	خ. بُعد فناورانه توسعه پایدار: پایداری فناورانه.....
۱۳۴	د. بُعد اخلاقی توسعه پایدار: پایداری مانند موضوعی اخلاقی.....
۱۴۲	رویکرد سیستمی به توسعه پایدار: پایداری مانند خصلت نوظهور نظام‌های اجتماعی.....
۱۵۲	رویکرد پارادایمی به توسعه پایدار.....
۱۵۸	شاخص‌ها و نشانگرهای توسعه پایدار: چالش ارزشیابی توسعه پایدار.....
۱۶۵	چالش‌های توسعه پایدار.....
۱۷۱	نگاهی انتقادی به اندیشه توسعه پایدار: گذر از پس‌ایداری عمل‌گرا.....
۱۸۹	فصل سوم. توسعه کارآفرینانه: کارآفرینی رسیدن برای توسعه.....
۱۸۹	معرفی فصل.....
۱۸۹	مفهوم کارآفرینی.....
۱۹۴	کارآفرینی مانند کنش رفتاری توسعه‌گرا.....
۲۰۲	گونه‌های مختلف رفتارهای کارآفرینانه در فرآیند توسعه.....
۲۰۷	ضرورت حرکت در راستای توسعه کارآفرینی.....
۲۱۱	کارآفرینی در دیدگاه‌های توسعه: کارآفرینی مانند پارادایم توسعه.....
۲۱۹	کارآفرینی مانند سرمایه توسعه.....
۲۲۸	نظام ملی نوآوری: چارچوبی نظام‌مند برای توسعه کارآفرینانه.....
۲۳۸	نقش کارآفرینی در ارتقای کیفیت زندگی در جامعه.....
۲۴۳	کارآفرینی دانش‌بنیان: تلفیق دانش در فرآیند توسعه کارآفرینی.....
۲۶۰	استلزامات اقتصاد دانش‌بنیان برای کارآفرینی مبتنی بر کسب‌وکارهای کوچک و متوسط.....

فصل چهارم. راهبردها و سیاست‌های توسعه کارآفرینی.....	۷۱
معرفی فصل.....	۷۱
ضرورت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی برای توسعه کارآفرینی و کسب‌وکار.....	۷۲
تحول سیاست توسعه در راستای کارآفرینی‌گرایی: از جایگزینی واردات تا تمرکز بر کارآفرینی.....	۷۵
کارکرد سیاست‌های کارآفرینی و کسب‌وکار.....	۸۰
جهت‌گیری موضوعی دقیق در تدوین سیاست‌های کارآفرینی.....	۹۰
سیاست کارآفرینی در مقابل سیاست کسب‌وکار کوچک.....	۹۴
ابعاد چندگانه و جهت‌گیری‌های مختلف سیاست کارآفرینی.....	۹۶
مسایل و موضوعات کلیدی در سیاست‌های توسعه کارآفرینی.....	۹۵
استلزامات سیاست توسعه کارآفرینی در کشورهای در حال توسعه.....	۹۴
شاخص‌های کارآفرینی: کسب‌وکارها؛ مبنایی برای سیاست‌گذاری توسعه کارآفرینی.....	۷۰
در جست‌وجوی رهافت برای توسعه و ترویج کسب‌وکارهای کارآفرینانه.....	۷۶
بازاندیشی کارکرد دولت در توسعه کارآفرینی.....	۸۳
فصل پنجم. همگرایی کارآفرینان و یارهای راستایی اصول و ارزش‌ها.....	۹۵
معرفی فصل.....	۹۵
ضرورت تلفیق کارآفرینی در توسعه پایدار.....	۹۵
توسعه پایدار در زمینه کارآفرینی.....	۹۶
کارآفرینی در زمینه توسعه پایدار.....	۹۸
کارآفرینی و توسعه پایدار منطقه‌ای.....	۹۹
کارآفرینی سبز: تحلیلی راهبردی.....	۱۰۰
انگیزه‌ها و ملزومات کارآفرینی سبز.....	۱۰۹
فراسوی مادی‌گرایی: اخلاقیات کسب‌وکار و کارآفرینی.....	۱۳
مؤلفه‌های اخلاق در کسب‌وکار.....	۲۰
تجارت عادلانه در فرآیند کارآفرینی و کسب‌وکار.....	۲۳
مسئولیت‌پذیری اجتماعی کسب‌وکارها.....	۲۸
بازاریابی اجتماعی: تبلور مسئولیت‌پذیری اجتماعی کسب‌وکارها در تعامل با بازار.....	۳۷
کارآفرینی اجتماعی: کارآفرینی به عنوان راهبرد توسعه اجتماعی.....	۵۴
کارآفرینی سازوکاری برای ظرفیت‌سازی و فقرزدایی مبتنی بر توانمندسازی کارآفرینانه.....	۸۱

ح □ کارآفرینی و پایداری: به سوی کارآفرینی پایدار

فرجام سخن..... ۵۰۶

منابع..... ۵۰۹

نمایه اسامی و واژه‌ها..... ۵۵۱

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

مفهوم پایداری که مدت‌هاست زینت‌بخش گفتمان توسعه‌گران به‌شمار می‌رود و همانند معیاری بایسته برای اندیشه‌ورزی و مداخله‌گری عملی کنشگران توسعه محسوب می‌شود، به‌میزان زیادی تفسیرپذیر و تکامل‌یافته بوده و ارایه تعریفی استاندارد، زمان‌شمول و جهان‌شمول از آن تاحدی دشوار و به‌همان میزان، غیرسودمند است. در بنیان معنایی، توسعه پایدار، مشارکت جهانی برای تداوم و پویایی رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی و حفظ و نوزایی ظرفیت‌های زیست‌محیطی، نه تنها برای حال حاضر بلکه برای نسل‌های آتی را برمی‌تابد و مبتنی نوعی جامع‌نگری و تعهد همگانی برای بهبود آینده مشترک بشر است، به‌نحوی که ضمن تأمین نیازهای نسل‌های حاضر، توانایی نسل‌های آتی جهت برآوردن نیازهای خویش محدود نگردد. فراوردنده پردازش‌ها و الگوسازی‌های مفهومی صورت‌گرفته که به فراخور شرایط در موقعیت‌های مختلف رنگ و بوی فلسفی، ایدئولوژیکی، اخلاقی، ارزشی، سیاسی و غیره به خود گرفته است، تحقق توسعه پایدار همانند یک فضیلت امر نیک برای بشر نیازمند طرح‌ریزی و پیگیری راهبردهای مقتضی در غربال عمل است. این مهم مستلزم اندیشه‌ورزی در این وادی با در نظر گرفتن مقتضیات خاص هر جامعه به‌لحاظ تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، نهادی، اقتصادی و اکولوژیکی و با پرهیز از الگوبرداری روزانه تاریخی و مفهومی از اندیشه‌های غربی است. شواهد موجود نشان‌دهنده فاصله فاحش وضعیت اقتصاد، فرهنگ سیاست، جامعه، محیط‌زیست از ایده‌آل‌ها و آرمان‌های توسعه پایدار است. این شواهد بر عدم موفقیت توجه پایدار در عمل حکایت دارند. از این‌رو نیاز است به آسیب‌شناسی گفتمان توسعه پایدار پس از چند دهه رطخ رطاب آن بنشینیم.

ضمن پرهیز از هر گونه موعودگرایی آرمانی و ایدئولوژیک باید پذیرفت که زمان نسبتاً زیادی از طرح اندیشه توسعه پایدار در قیاس با ایدئولوژی‌ها و مکاتب دیگر نگذشته است، بااین‌حال، همواره بازاندیشی و درس‌گیری از گذشته، اقدام محتاطانه و هوشمندانه و ترسیم آینه به‌عکس شکل‌دهی آن به‌صورتی موزون لازم است. در این بین باید پذیرفت که اشتباهاتی همواره رخ می‌دهد آنچه که مهم است به حداقل رساندن اشتباهات و درس‌گیری از آنها برای پیشگیری از تکرار و کامیابی در آینده است. به‌راستی، اندیشه پایداری که به‌لحاظ برداشت‌ها و نیز موقعیت‌های عملیاتی و رویکردشناختی متکثر است، بر همگرایی معنویت، عقلانیت و خردورزی جمعی و عمل فروتنانه و محتاطانه و به دور از اغوای قدرت فناوری استوار است. با وجود انتقاد از سیاست‌مداران، دولت‌مردان و دیگر صاحبان قدرت به خاطر نقشی که خواسته یا ناخواسته در تخریب محیط‌زیست، تهدید سرمایه اجتماعی یا تشدید نوسانات اقتصادی دارند، در عمل پیشبرد توسعه پایدار فراتر از اندیشه‌ای فانتزی یا گفت‌وگوی نخبگانه، نیازمند جلب تعهد عملی آنها برای پایبندی به اصول موضوعه توسعه پایدار است. به هر حال تصمیم‌گیری در توسعه پایدار مردم‌سالارانه بوده و مستلزم اقدام متعهدانه آحاد مردم جهان است. ما در میدان توسعه

پایدار هستیم و عمل ما بسته به توان و نوع کنشگری‌ای که داریم می‌تواند تأثیرات مثبت یا منفی را در پی داشته باشد. بنابراین نیاز است قاعده بازی پایداری را چونان عقل سلیمی درک نماییم و با دیگران هم‌نوا شویم، گویی بخشی از یک ارکستر بزرگ هستیم که نت خویش را در همساز با نت‌های دیگران باید بنوازیم. این مهم زمانی محقق می‌شود که مردم جهان خود را سرنشینان کشتی واحدی در نظر گیرند که حرکت پیوسته آن در مسیر مطلوب نیازمند همکاری و در مواردی ریاضت و فداکاری جمعی در مقیاس جهانی برای آینده بهتر است.

تأمل در این گفتمان و آثار آن در عمل تغییر و پیگیری چند رویکرد در گفتمان توسعه پایدار ضروری می‌باشد؛ نخست، بومی‌شدن و وضعی‌شدن با در نظر گرفتن اصول اساسی است؛ این به معنای پایبندی به اصول و گزینش راهبردها و راهکارها و برنامه عمل متناسب با شرایط هر منطقه و کشور و اکوسیستم زیست‌بوم است. چنین رویکردی با اصل تنوع‌گرایی مورد احترام در گفتمان توسعه پایدار همسوست و نیازمند عدل از غربی‌گرایی و جهان‌شمول‌گرایی در تجویز و القا و اجرای الگوهای کشورهای توسعه‌یافته است. در سایر مناطق جهان است. رویکرد دوم نیازمند عمل‌گرایی به‌منظور تحقق اندیشه توسعه پایدار در بطن جامعه و ظهور تغییرات، هر چند جزئی و تدریجی ولی مستمر، در زندگی بشر است؛ به گمان نویسنده نگار، همان توسعه پایدار به لحاظ نظری رشد خوب و حتی بیش از حدی داشته و در مواردی از این حد در تقاضای درون گفتمانی شده است؛ پس، اکنون نوبت عمل است و این مهم نیازمند رجوع به اصل تنوع‌گرایی یعنی شناخت هر موقعیت و وضعیت، درس‌گیری از آموزه‌های دیگران و طرح‌ریزی ابتکارات اصیل بومی است. طرح راهبرد کارآفرینی و توسعه دانش‌بنیان در این کتاب نیز بر همین محور صورت گرفته است. انجام رویکرد سوم در حوزه گفتمانی است. اندیشه توسعه پایدار می‌بایست از این پس از برج عاج محاسن و شنفکرانه اندیشه‌گران توسعه باشد و تبدیل به یک فرهنگ عمومی بشری شود؛ این امر نیازمند تلاش و هدیل گفتمان نخبه‌گرایانه موجود به گفت‌وگوی عوامانه و دیپلماسی مردمی و عمومی است. بر این اساس، اندیشه‌گران و کارگزاران متعارف توسعه باید از قبضه انحصارگرایانه این اندیشه دست‌بردارند و از هم‌سازان به حامیان پوپولیست نهراسند، از محافل خود بیرون آیند و با تقویت توان گفتمان‌سازی خود به گفت‌وگو با عامه مردم و جامعه روی آورند.

طرح توسعه و مفاهیم پی‌آیندی آن از ماهیتی تجربی و برخاسته از واقعیات^۱ و نه دور نظریه-عمل (ابتدا فرضیه و سپس رد یا تأیید آن در عمل که در بسیاری از رشته‌ها مطرح است) برخوردارند. توسعه نیازمند اقدام عملی هوشمندانه و آگاهانه^۲ است نه عمل^۳ یا نظریه خالی. چون عمل‌گرایی بدون

1 fact-based

2 praxis

3 practice

آگاهی عمیق می‌تواند پیامدهای مخربی را به همراه داشته باشد، به طور ویژه، در حال حاضر پیشرفت فناوری قدرت عملیاتی انسان و در نتیجه ژرفا و گستره پیامدهای حاصله را افزایش داده و نظریه‌پردازی بدون اقدام علمی می‌تواند به شعاری شدن و بی‌حاصلی مباحث توسعه منجر شود. اقدام هوشمندانه و آگاهانه مستلزم نظریه و عمل و بازاندیشی نقادانه درهم‌تنیده و تعاملی است.

اکنون، زمان توصیف صرف توسعه پایدار و آرمان‌های آن به‌سر آمده و هنگام تحقق عملی و پیاده‌سازی فراگیر اندیشه توسعه پایدار در ابعاد مختلف با مشارکت همگانی به عنوان اقدامی جهانی و متعهدانه و فرانسوی رسیده است. در چارچوب دستگاه مختصات توسعه پایدار، الگوها و سازوکارهای راهبردی و عملیاتی و ناگونی طرح و آزموده شده است. طرح مفهوم توسعه مبتنی بر کارآفرینی که مضمون محوری این کتاب است، می‌تواند در همین راستا و از جنس راهبردهایی پنداشته شود که غایت آن تحقق توسعه پایدار است؛ با این تفاوت که نیروی پیشران موتور توسعه پایدار بر پایه این راهبرد، نیرویی بزرگ، سازنده و فزاینده دانش علمی، فناوری، نوآوری و کارآفرینی بشر است که امید می‌رود ظرفیت‌سازی، توسعه، کنترل و مدیریت و جهت‌دهی آن بتواند به تحقق پایداری در تمام ابعاد اکوسیستم بشری مانند یک فرآیند و نه یک امر از پیش تعیین‌شده یاری رساند.

تاکنون راهبردهای مختلفی برای پیشبرد توسعه و پیشرفت طرح، آزموده و پیاده‌شده است. در حال حاضر کارآفرینی همانند راهبردی توسعه‌ای با ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، نهادی، فرهنگی، زیست‌محیطی در کشورهای مختلف توسعه‌یافته صنعتی یا در حال توسعه مورد توجه قرار گرفته است. هر چند کارآفرینی به عنوان راهبرد توسعه‌ای از ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اکولوژیکی، نهادی و سیاسی برخوردار است، اما نمی‌تواند عصاره و جزء در تمام عرصه‌های کنشگری به‌شمار آید. یکی از این انتقادات وارد بر کارآفرینی، در نظر گرفتن نقش آن به‌جای نقش واقعی، قائل شدن رسالتی آرمان‌گرایانه از آن به عنوان حلال همه مشکلات است. چنین پنداره ناصوابی از سیاست‌زدگی و برداشت غیرواقع‌بینانه و ایدئولوژیک از کارآفرینی - همانند نمونه رایج هم‌پنداشت کارآفرینی و اشتغال در ذهنیت تخیلی واقعیت‌گریز برخی از مدیران و سیاست‌مداران وطنی - ناشی می‌شود. نگاه ایدئولوژیک به کارآفرینی پیامدهای خوبی به‌همراه دارد. اول، به دلیل ناممکن بودن تحقق همه انتظارات غیرواقعی از راهبرد کارآفرینی در کنار بروز برخی عوارض جانبی نامطلوب سبب یأس و بریدن از این راهبرد می‌شود و دوم اینکه، به دلیل پنداشت کارآفرینان به عنوان قهرمان و پهلوان شکست‌ناپذیر خوداتکا، حمایت لازم از آنها به عمل نمی‌آید. کارآفرینی به واسطه دستاوردهایی که دارد می‌تواند هدف و نشانه‌ای از توسعه و در عین حال، وسیله و فرآیند توسعه در عرصه‌های مختلف و به اقتضای موقعیت‌های میدانی در نظر گرفته شود. بدین منظور لازم است توان واقعی، حمایت‌های موردنیاز و

ملزومات پایداری اقدامات کارآفرینانه به حساب آید و به عبارتی، با دیدی واقع‌گرایانه به راهبرد کارآفرینی پرداخته شود.

در حال حاضر تمرکز بر مفهوم راستین کارآفرینی، یعنی ارزش‌آفرینی، حس می‌شود. از این منظر، کارآفرینی نیروی حیات‌بخش و موتور پیشران جریان همه‌جانبه توسعه پایدار به‌شمار می‌رود که با ارزش‌آفرینی‌های مادی و معنوی می‌تواند پیشبرنده توسعه پایدار در همه ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نهادی و زیست‌محیطی باشد. مضمون اصلی این کتاب، بهره‌گیری از راهبرد کارآفرینی برای پیشبرد توسعه پایدار در عمل است که خود مستلزم پرداختن به کارآفرینی پایدار می‌باشد که با تلفیق ملاحظات پایداری در کارآفرینی و کسب‌وکار ناشی می‌شود. در این کتاب تلاش شده است تا با بازاندیشی توسعه و توسعه پایدار به عنوان زمینه، کارآفرینی به عنوان راهبرد توسعه و ملزومات جهت‌دهی کارآفرینی در مسیر توسعه پایدار از منظری واقع‌گرایانه موردبحث قرار گیرد. با چنین رویکردی، این کتاب در دو بخش و پنج فصل تنظیم شده است. بخش اول به ترسیم زمینه و چارچوب راهبرد کارآفرینی یعنی توسعه و توسعه پایدار و بخش دوم به تعریف و تشریح این راهبرد می‌پردازد که از سه فصل، به عنوان کارآفرینی به عنوان راهبرد توسعه، سیاست‌های توسعه کارآفرینی و کارآفرینی پایدار تشکیل شده است.

بی‌شک تهیه و تدوین این اثر کار عمده‌ای بود که جز با تلاش و کوشش جمعی میسر نمی‌شد. بنابراین بر خود لازم می‌دانیم از تمام کسانی که ر تهیه و تدوین این اثر مؤلفان را یاری داده‌اند تشکر و قدردانی به عمل آوریم. در ابتدا از آقایان دکتر کمال خدروی و دکتر علی داوری که در بهبود کتاب نظرات ارزنده‌ای ارائه کردند بسیار سپاس‌گزاریم. همچنین از تمام پرسنل و دست‌اندرکاران انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران به‌ویژه آقای احمد آرش که زمینه چاپ کتاب را فراهم کردند، صمیمانه قدردانی می‌کنیم. در پایان از خانواده‌های گرامی خود که با نهایت همکاری و گذشت شرایط مساعد برای پدیدآمدن این اثر را فراهم کردند و همواره یار و یاور نویسندگان در نیل به اهداف والای علمی بوده‌اند سپاس‌گزاریم.

اگرچه در تدوین این اثر از منابع گوناگون و متعدد بهره گرفته شده و دقت زیادی به عمل آمده، قطعاً کاستی‌هایی هم وجود دارد که امید است استادان، محققان، کارشناسان و دانشجویان محترم اشکالات و نارسایی‌های موجود در کتاب را گوشزد کنند تا در نسخه‌های آتی اصلاح شود. در پایان سپاس ویژه و بیکران خود را به درگاه خداوند متعال ابراز می‌داریم که کامیابی در این کار را بر حقیران منت نهاد و امیدواریم این اثر ناچیز ذره‌ای بر غنای ادبیات کارآفرینی بیفزاید و مقبول واقع شود.